

*ҚазМемҚызыПУ, Құқық және басқару негіздері кафедрасы, Алматы қаласы
н.ғ.к., қауымдастырылған профессор міндеттін атқаруышы (доцент)*

ҚАЗАҚСТАНДАҒЫ СКАУТ ҚОЗГАЛЫСЫНЫҢ ЖАСӘСПІРІМДЕР ҮШІН МАҢЫЗЫ

Аннотация

Макалада еліміз егемендік алғаннан кейін көптеген қоғамдық үйімдар мен қозғалыстардың үлттық негіздегі бағдарламалардың пайда болуы, солардың бірі Қазақстандағы скаутинг қозғалысының дамуы. Осындай қозғалыстардың өсіп келе жатқан жас үрпак үшін маңызының зор екендігі, скаутинг қозғалысының жастарды адамгершілік және рухани түрғыда дамытуы, еліміздің жас үрпактарының бойында патриоттық, жауапкершілік қасиеттерін қалыптастыруы айтылады.

Тірек сөздер: қоғамдық үйімдар, қозғалыстар, скаутинг, балалар палатасы, КСҚҰ.

Ключевые слова: общественные организации, движение, скаутинг, детская палата.

Keywords: social foundations (social organizations), movements, scouting, house of Children.

Қазақстан Республикасының білім беру жүйесінде тәрбиенің кешенді бағдарламасында тәрбиелеу жұмыстарының мәртебесін көтеру, олардың жалпы идеяларын, бағыттарын, қағидаларын өзгерту қажеттілігі туралы айтылған. Бұл маңызды мәселелерді, соның ішінде балалар мен жасәспірімдердің өзін-өзі басқару жүйесін, жалпылай балалар мен жастардың қоғамдық үйімдарын дамытуды талап етеді [1].

Басқа мемлекеттердің іс-тәжірибесінен анғарғанымыз, әр түрлі бағыттағы үйімдар мен қозғалыстардың бір орталыққа біріктірілуі олардың жұмыстарының жандануына үлкен ықпал еткенін байқаймыз. Қазіргі таңда, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі тарапынан да үлкен жұмыстар атқарылып жатқаны көпке аян. Министрліктің жаңынан республикадағы қоғамдық үйімдардың іс-тәжірибесін жинақтап, оны бүтінгі жас үрпактың мәдени құндылықтарын қалыптастыруға байланысты іс-шаралар жүргізетін «Балалар палатасының» құрылуы дәлел бола алады.

Еліміз егемендік алғаннан кейін көптеген қоғамдық үйімдар мен қозғалыстар, үлттық негіздегі бағдарламалар пайда болды. Солардың бірі Қазақстандағы скаутинг қозғалысы. Скаутинг қозғалысына 11 жастан бастап балалар қабылданады. Соңғы есеп бойынша жер шарындағы 150 мемлекетте 16 млн скаут бар. Скауттардың өздерінің анттары, занбары, бағдарламалары бар. Скаутинг қозғалысының негізін салушы ағылшын Лорд Баден Паузл 1907 жылы Броунси

аралында 20 ер баладан тұратын скаутинг қозғалысын құрды. Осы қозғалыс қазіргі таңда бүкіл әлемге тарап отыр. Скаутинг қозғалысының негізгі әрекеті әр баланың ұқыптылығы, қырагылығы, шыдамдылығы, бір-біріне деген жолдастық көмегі барысында айқындалады. Жоғарыда көрсетілген қасиеттер бала бойынан табылғанда ғана скаутинг қозғалысына тән көк галстук құрметті түрде баланың мойнына тағылады [2].

Қазақстандағы скаутинг жастарды адамгершілік және рухани тұрғыда дамыту, еліміздің жас ұрпақтарының бойында патриоттық, жауапкершілік қасиеттерін қалыптастыру, аға ұрпақтың әлеуметтік мәдениеттің, әлемдік мәдениет жетістіктерін менгеру жұмыстары толық игерілмейінше, экономикасы тұрлаулы демократиялық қоғам құру мүмкін емес. Осы мәселелерді шешу үшін бүгінгі таңда бізге тұрлі жастар мен балалар ұйымдарының жүйесі қажет. Осындай жүйенің бір бөлігі Скаутинг болып табылады.

Скаутинг – Қазақстан үшін жаңа. Скаутинг Англияда ғасырдың басында қалыптасты. Бүгінгі күнде ол дүние жүзінің 215 елінде өмір сүруде. Қатарында 28 миллион мүшесі бар. Қазақстанда скаут қозғалысы 1989 жылдан бастап дамыды. 1992 жылы Қазақстандағы скаут қозғалысының үйімі (ҚСҚҰ) Қазақстан Республикасы Әділет министрлігінде тіркелді. Үйімінің негізгі штаб-пәтері Павлодар қаласында. Қазіргі таңда Скаут қозғалысы үйімінің бөлімдері Қазақстанның 9 облысында жұмыс істеуде.

Негізгі мақсаты Қазақстан Республикасында скаут қозғалысын дамытуда өз елінде өз ісіне жауап бере алатын саналы азаматтар тәрбиелеу. Скауттардың басқа жастар қозғалысынан айырмашылығы жас ерекшеліктеріне қарағанда бағдарламаның төзімділіктің, жаттығулардың сай келуі. Скаут – бұл әлеуметтік және жеке дамуындағы жастардың тәрбие қозғалысы, әрбір адамға өзінің туған өлкесіне деген ерекше сезімі, өз отбасына деген жылы лебізі ыстық болады. Сондықтан да ең алдымен бала өзінің анасын, отбасын, үйін, достарын сүйе білуі керек. Өзі туып-өсken Отанын сую, өзінің үйін, ауласына қамқорлық жасау. Осыған байланысты скауттар үйлер мен ауланы тазартып, ағаш отырғызумен айналысады. Отанға деген сүйіспеншілік адамға қамқорлық жасау. Қарттар үйіне, балалар үйіне, мүгедек балалар үйіне көмек көрсетіп, аулаларына ағаш отырғызу Қазақстандық скауттардың дәстүріне айналады.

Әрбір скаут өзінің өлкесінің тарихын оқып-білуге міндетті. Қазақстан Республикасы лайықты өкілдері ретінде халықаралық форумдарға скауттардың қатысуы. Мароккода 1994 жылы өткен «Мир без грани» дүниежүзілік симпозиум, Нидерландыда өткен 1995 жылы дүние жүзілік Джамборы т.б. атауға болады.

Әсіресе, скауттар өздерінің статистикасын мақтан етеді. Скаут қозғалысы арқылы көптеген патшалық династия, ірі санаткерлер, генералдар, дүние жүзінің аса ірі өнеркәсіп басшылары шықты. Скауттардың қатарынан Американың бүкіл президенттері, алдыңғы қатарлы бизнесмендер, қоғамд және мемлекет қайраткерлері шықты. Скауттар, біріншіден, адамдардың нақты түрін өздеріне тарта біледі, екіншіден адамның нақты түрін шығарады. Оларға басқадан ерекше емес, бірақ олар сол үшін дайындалған, қоғамда өмір сүріп, осы қоғамның лайықты мүшесін ретінде рөл атқарады. Скаутинг ерекшелігі ол XX ғасыр басынан әлі күнге дейін дамып келеді.

Бүгінгі таңда скаутинг қозғалысында 2000 нан астам адам бар. Республикалық үйім үшін бұл аз. Басқа да балалар мен жастар үйімдарында адам көп емес. Бірақ әлемдік тәжірибелі алып қарасақ, скаутинг үйімдарына жоғарыда айтылғандай, жастардың жалпы санының 3-5%-ы қатысады. Мұны Қазақстанға көшіретін болсақ, біздің үйімнің мүшелер саны 150-200 мың адамға жетуі мүмкін. Скаутинг балалар мен жастарды тәрбиелеудің тиімді әрі қажетті жүйесі болып табылады. Ал оның дамуы мемлекеттік құрылымдар мен демеушілердің көрсеткен қолдауына тікелей байланысты екені белгілі. Бурабайда өткен скауттардың слётінде олардың дамуына қажетті ұсыныстарды ұсынды:

- Қазақстан Республикасы Ақпарат және қоғамдық келісім министрлігі Қазақстандағы скаут қозғалысын үйімдастыру (ҚСҚҰ) және басқа республикалық жастар үйімдары туралы бейне-акпарат шығаруы, оны республикалық телеарналарда әлеуметтік жарнамалар ретінде көрсету керек;

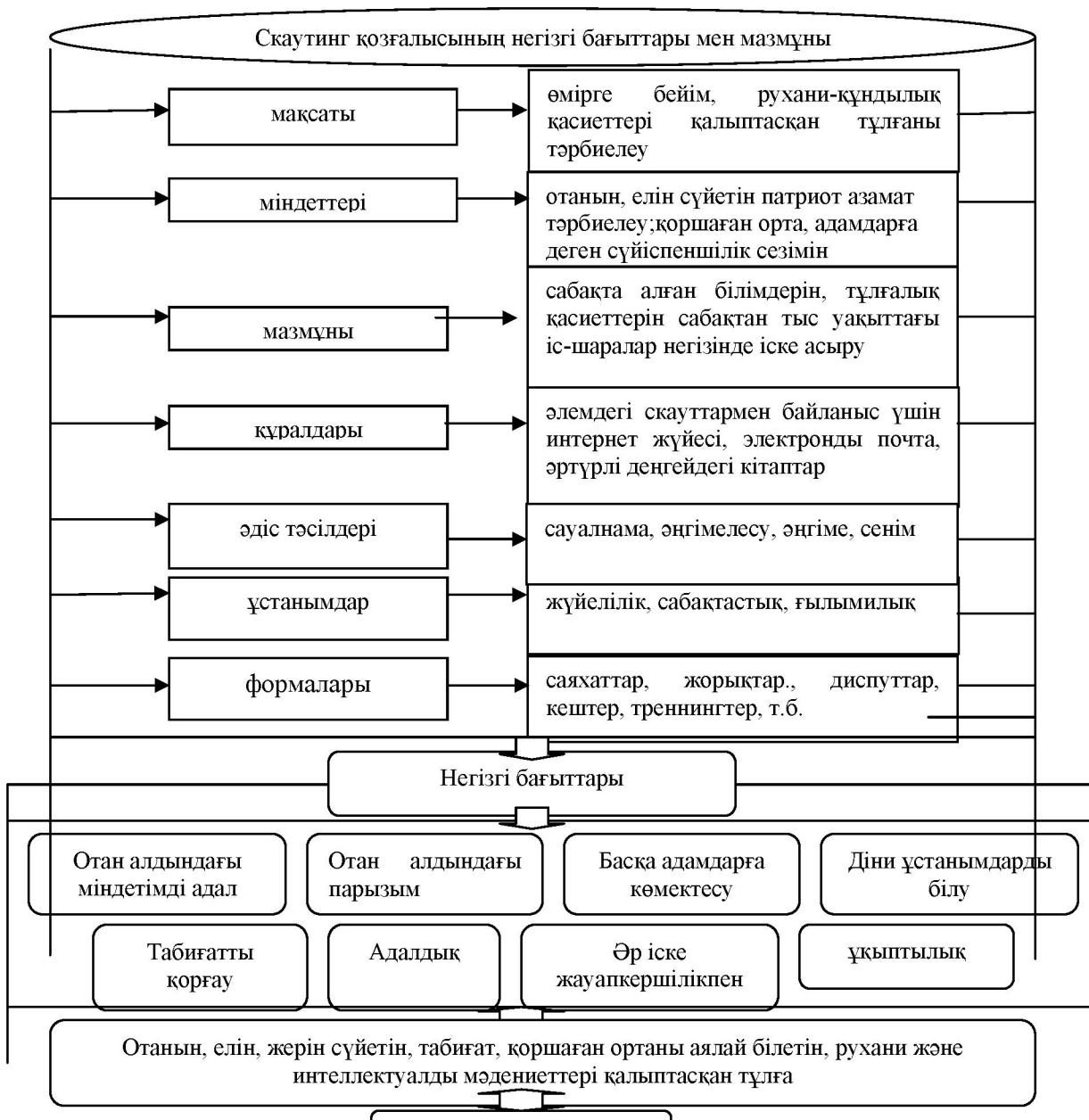
- республикалық балалар-жастар телевидение және радио бағдарламаларын жасау;
- балалардың жазғы демалысын үйімдастыру, әдістемелік әдебиетті шығару, семинар өткізу, туризм бойынша оқушылар арасында республикалық жарыстар және басқа да әлеуметтік маңызды жобаларды жасау бойынша мемлекеттік тапсырыстарды орындауға ҚСҚҰ тарту;

- ҚСҚҰ жергілікті бөлімшелерінің ақпараттық қамтамасыз етілуіне септігін тигізеді;
- скауттік лагерлерді ұйымдастыру мен өткізуге қаржылық көмек көрсету;
- ҚСҚҰ өкілдеріне халықаралық Джамбориде қатысуға қаржылық көмек көрсету;
- сұрақтарды жергілікті жастар бағдарламасына енгізу керек.

Білім беру департаменттеріне:

- облыстық оқушылар үйі базасында скауттық орталықтар құру;
- ауалалық клубтар және басқа да мектептен тыс ұйымдар негізінде скауттық орталықтар құру;
- республика қалалары мен аудандарында сабактан тыс скауттық әдістеме жұмыстарын ұйымдастыру үшін негізгі базалық мектептерді анықтау;
- баланың жазғы демалысын, сабактан тыс жұмыстарды ұйымдастыру сұрақтары бойынша семинарларды өткізу кезінде ҚСҚҰ тәжірибесін қолдану.

Бұгінгі таңда балалар мен жастарды толықтай әлеуметтендіруге бағытталған жастар қоғамдық ұйымдарын қолдаудың жаңа жүйесін жасау өте маңызды болып отыр [3] (Сурет).

Сурет – Скаутинг қозғалысының негізгі бағыттары мен мазмұны

Корыта келгенде, бүгінгі таңда балалар мен жастарды толықтай әлеуметтендіруге бағытталған жастар қоғамдық ұйымдарын қолдаудың жаңа жүйесін жасау өте маңызды болып отыр. Сондықтан да біздің міндетіміз отанын, елін, жерін сүйеттін, табиғат, қоршаған ортаны аялай білеттін, рухани және интеллектуалды мәдениеттері қалыптасқан тұлға тәрбиелеу болып табылады.

Әдебиет

1. Қазақстан Республикасы білім беру жүйесінде тәрбиенің кешенді бағдарламасы. – Астана. 2000. – 45 б.

2. Скаутинг: международное юношеское неполитическое неправительственное движение // Учитель Казахстана. – 1998, ноябрь.

3 Деймунд В. Скаутинг в Казахстане // Внешкольник Казахстана. 2006. - №7

Резюме

В статье рассматривается значение скаутского движения для молодежи Казахстана.

Summary

This research article looks into the importance of scouting initiative in Kazakhstan.